

видів перекладацьких трансформацій дає змогу перекладачеві якісно й адекватно відтворити емоційне й смислове навантаження тексту оригіналу під час перекладу, оскільки граматичні та лексичні системи мов часто мають розбіжності й спричиняють неможливість добору еквівалентної лексики. Зауважимо, що дослідниця О. Головньова-Коппа рекомендує перед здійсненням перекладацьких трансформацій проводити прагматичний аналіз, який дасть змогу визначити, яку інформацію можна вилучити або модифікувати під час перекладу [2, с. 89]. Цей аналіз дасть змогу оцінити особливості опису атмосфери страху в оригіналі для подальшого її відтворення під час перекладу.

Висновки. Атмосфера страху є одним з основних елементів художнього твору літератури жахів. Відповідно повноцінне її відтворення під час перекладу важливе для збереження особливостей жанру, а також формування певного емоційного стану читача. Перед перекладачем постає завдання максимально точно передати усі художні та стилістичні елементи оригіналу. З цією метою часто використовуються різноманітні перекладацькі трансформації, що дає змогу відтворити у перекладеному тексті мовні елементи та емоційну напругу. Перекладач має здійснити прагматичний аналіз оригіналу перед тим, як вдаватись до будь-яких перетворень у тексті перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва І., Єрохіна Д. Особливості утворення жаху в хронотопі роману С. Кінга «ІТ» в оригіналі та перекладі. Нова філологія. 2019. № 75. С. 10-15. URL: <http://novafilohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/84/82>
2. Головньова-Коппа О. Лексичні засоби створення страху та їх збереження під час перекладу (на матеріалі творів Стівена Кінга). Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Вип. 2. С. 87-91. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nvxdupmk_2018_2_19.pdf
3. Левченко А. Особливості відтворення літератури жаху в сучасних умовах перекладу. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/16.10.2015/66/6.23.pdf>
4. Раті А. Особливості відтворення мовної об'єктизації концепту «страх» (на матеріалі англomовних готичних романів та їх перекладів). Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей : збірник наук. праць. Київ: Талком. 2015. С. 286-290. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/19678>
5. Dalak Ataözü A. Imageries of horror in literary translation: the Turkish translations of Clive Barker's The Books of Blood Volume1. Ankara. 2019. 102 p. URL: <https://www.academia.edu/download/87060806/10233988.pdf>
6. Yemelyanova O. Specifics of the horrific representing in the process of horror literary works translation. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2024. № 67. С. 225-229. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/97173/1/Yemelyanova_horror_translation.pdf

Салій Олеся

Науковий керівник – доц. Чумак Галина

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «ПОДАРУЙ МЕНІ ЗІРКУ»

Вступ. Художні твори британських авторів завжди користувалися популярністю на українському книжковому ринку. Особливо затребуваними є якісні, адаптовані до

українського читача переклади цих художніх текстів. Слід зазначити, що фахівців у сфері художнього перекладу є безліч, проте, зважаючи на важливість теоретичних знань, а не лише мовного чуття, постає вагомє питання щодо того, якими перекладацькими техніками вони користуються. Особливо важливим є питання застосування лексико-граматичних трансформацій задля забезпечення адекватного цільового тексту твору. Дане дослідження є актуальним, адже акцентує увагу на важливості використання лексико-граматичних трансформацій з метою виконання якісного художнього перекладу творів сучасних британських авторів. Вибір теми обумовлений бажанням поповнити теоретичні матеріали для навчання студентів-перекладачів сучасними наочними прикладами застосування лексико-граматичних трансформацій у процесі перекладу.

Мета нашої статті полягає у виявленні та аналізі лексико-граматичних трансформацій на матеріалі роману «Подаруй мені зірку».

Основний текст. Виконання художнього перекладу завжди було і залишається одним з найважчих перекладацьких завдань. Художні тексти відрізняються своїми жанрово-стилістичними характеристиками: у деяких творах автори часто використовують специфічну для певних територій країни лексику, деякі насичені певними мовно-стилістичними засобами, інші, навпаки, вирізняються специфічним сленгом або ж гумором. Крім того, перекладачам доводиться багато працювати над такими важливими аспектами, як місце подій, культурні нюанси, часові рамки (роки, під час яких відбуваються події у творі), образи героїв, їхні імена та манера спілкування та ще безліч інших стилістичних аспектів, які є надзвичайно важливими для цільового тексту. Кількість таких компонентів твору величезна, проте впоратися з ними легко, якщо під час перекладу використовувати лексико-граматичні трансформації.

Використання трансформацій є надзвичайно важливим етапом, адже значно полегшує роботу перекладачам, пропонуючи безліч варіантів вирішення перекладацьких завдань та забезпечуючи різноманітні шляхи відтворення компонентів цільового тексту відповідно до вимог мови-перекладу. Варто відзначити й те, що використання лексико-граматичних трансформацій допоможе забезпечити зрозумілий та милозвучний для українського читача переклад максимально наближений до оригіналу.

Загалом, лексико-граматичні трансформації можна класифікувати на лексичні та граматичні трансформації.

Лексичну трансформацію, згідно з думкою В.І. Карабана можна окреслити, як перекладацький підхід спрямований на зміну лексичних мовних одиниць тексту оригіналу відповідними мовними одиницями тексту перекладу, одночасно враховуючи культурні, стилістичні та прагматичні аспекти цільової мови. Даний підхід застосовується для роботи з лексикою мови оригіналу, у випадках, коли відповідники цільової мови є недоречними у контексті художнього твору [3, с. 300].

Загалом є багато видів лексичних трансформацій, проте у даній статті ми хочемо детальніше розглянути генералізацію, модуляцію та антонімічний переклад.

Генералізацію можна охарактеризувати, як спосіб перекладу, що застосовується до лексичних одиниць та полягає у заміні вузького значення елемента мови на ширше [2, с. 87].

She shifts, adjusting the saddlebags, making sure the mule is balanced as they pick their way down toward the creek [6, с. 1].

Жінка совається в сідлі, поправляючи сумки, щоб рівномірно розподілити вагу на мулі, доки вони пробираються вниз до річки [5, с. 7]

У вищенаведеному прикладі перекладачі відтворили слово creek, яке згідно з онлайн-словником Cambridge Dictionary має значення (бухта, струмок) [1] за допомогою ширшого за значенням українського відповідника річка.

Модуляцію своєю чергою можна розглядати через призму причинно-наслідкових зв'язків лексичних мовних одиниць між текстом оригіналу та перекладу. Інакше кажучи, дана трансформація полягає у застосуванні в цільовому тексті елементів мови, які є логічним наслідком мовних одиниць тексту оригіналу [3, с.289].

That very morning in church Pastor McIntosh had spent almost two hours declaiming the sinners who were apparently plotting ungodly dominance around the little town, and was now fanning himself and looking disturbingly ready to speak again [6, с.1].

Ще вранці у церкві пастор Мак-Інтош майже дві години нападав на грішників, що точно замислили ввергнути містечко у вир нечестя. Тепер же він обмахувався, підозріливо готовий знову взяти слово [5, с.12-13].

У цьому прикладі трансформацію модуляції застосовано щодо лексичної одиниці declaiming, яка згідно з онлайн-словником Cambridge Dictionary має значення виголошувати драматичну або вражаючу промову [1], у тексті перекладу відтворили логічним з погляду причинно-наслідкових зв'язків відповідником нападати, який вдало підходить у даному тексті перекладу за змістом.

Антонімічний переклад – це такий спосіб перекладу, коли відбувається заміна стверджувальних мовних одиниць тексту оригіналу заперечними мовними одиницями у тексті перекладу або ж навпаки [2, с. 90-91].

You liked his wife, didn't you?[6, с.6].

Тобі ж сподобалася його дружина, так? [5, с.53].

У вищенаведених рядках ми можемо спостерігати яскравий приклад застосування трансформації антонімічного перекладу щодо виразу didn't you, який у тексті оригіналу відтворили стверджувальним відповідником так задля збереження милозвучності у цільовому тексті.

На противагу граматичні трансформації можна охарактеризувати, як перекладацький підхід спрямований на заміну граматичних мовних одиниць тексту оригіналу, мовними одиницями тексту перекладу із відмінними граматичними значеннями [2, с. 92].

Необхідно підкреслити, що граматичні трансформації теж мають певну класифікацію, проте у даному дослідженні ми прагнемо детальніше розкрити суть трансформації заміни та вилучення.

Заміну можна визначити, як спосіб перекладу за використання якого мовна одиниця тексту оригіналу переходить з однієї частини мови в іншу у тексті перекладу (іменник тексту оригіналу стає дієсловом у тексті перекладу). Така перекладацька трансформація також здійснюється на рівні: речення (просте речення стає складним або навпаки), форми слова (множина змінюється на однину або навпаки) та членів речення (підмет тексту оригіналу у тексті перекладу стає додатком) [4, с. 108-109].

Щоб краще пояснити суть даної трансформації, розгляньмо наступний приклад, де відбувається заміна частин мови, а саме прикметник *afraid* у цільовому тексті перетворюється на іменник *боягузка*.

She has never been afraid of much, but she's familiar enough with these mountain men to know not to pick a fight with a drunk [6, с. 1].

Марджері ніколи не була боягузкою, але вона вже достатньо знайома з цими горянами, щоб знати: не слід затівати бійку з п'яним [5, с. 9].

Ще одним часто використовуваним у перекладацькій практиці прикладом такої трансформації є заміна однини на множину, так у нижченаведеному прикладі мовну одиницю тексту оригіналу *answers* у перекладі відтворили у формі однини – відповідь .

Oh, you got all the answers [6, с. 1].

А, то ти на все маєш відповідь [5, с. 9].

Вилучення є ще однією граматичною трансформацією для використання якої у тексті перекладу вилучаються надлишкові мовні одиниці тексту оригіналу, які порушують мовні норми цільової мови [2, с.91].

Здійснюючи компаративний аналіз нижченаведених рядків, можемо прослідкувати застосування трансформації вилучення щодо мовної одиниці *boy*, яку в цільовому тексті перекладачі вирішили не відтворювати аби не перевантажувати речення надлишковими мовними компонентами.

"Extra food for you tonight, Charley boy," she says, and watches as his huge ears flick back. [6, с. 1].

Буде тобі сьогодні добавка, Чарлі, – каже вона й дивиться, як розвертаються назад його великі вуха. [5, с. 7].

Висновок. Отже, спираючись на вищевикладений матеріал, можна зробити висновок, що лексико-граматичні трансформації є ефективним перекладацьким засобом, який дозволяє досягти адекватного перекладу тексту оригіналу з мінімальними втратами змісту. Доречне використання трансформацій дозволяє здійснити перетворення тексту оригіналу на текст перекладу так, щоб зробити його максимально природним для цільового читача, зберігаючи при цьому культурні аспекти твору оригіналу. І хоч у дослідженні ми проаналізували лише

окремі приклади трансформацій, насправді вони дуже часто застосовуються перекладачами, зокрема, у досліджуваному художньому тексті. Варто також зазначити, що з опрацьованого нами матеріалу художнього твору майже в усіх випадках перекладачі вдало застосували трансформації. Відповідно в подальших дослідженнях, доречно було б також провести аналіз невдало застосованих трансформацій і запропонувати власні варіанти перекладу, які допоможуть краще відтворити зміст тексту оригіналу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-український словник Cambridge: переклад з англійської на українську. Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english-ukrainian/> (дата звернення: 10.03.2025).
2. Іншомовна комунікація: інноваційні та традиційні підходи: колективна монографія. Вип. 2. / Алісеєнко О. та ін. Далас : Primedia eLaunch LLC, 2022. 296 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
4. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
5. Мойєс Д. Подаруй мені зірку : роман / пер. з англ. Д. Петрушенко, О. Чупи. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. 400 с.
6. Moyes J. The Giver of Stars. Free Online Books. URL: <https://bookreadfree.com/74238/1853146> (date of access: 10.03.2025).

*Колодніцька Соломія
Науковий керівник – доц. Ломакович Валентина*

РОЛЬ ДИДАКТИЧНО-МЕТОДИЧНОГО ПРИНЦИПУ АКТИВІЗАЦІЇ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИКИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Сьогодні ми живемо у відкритому глобалізованому світі. Люди подорожують у справах або для задоволення, спілкуючись по всьому світу за допомогою різних каналів зв'язку. Вирішальним фактором в усіх відношеннях є здатність підтримувати комунікацію. Головною метою навчання іноземних мов є надання можливості учню діяти мовно адекватно, тобто в автентичних міжкультурних ситуаціях використовувати відповідні лексичні засоби. Формування лексичних засобів на сучасному етапі здійснюється за допомогою різноманітних технічних засобів та методів навчання. На сьогодні існує велика кількість праць відомих вітчизняних (Андрєєва В.М, Куріч М., Щукіна Г.) та зарубіжних методистів (Карін Енд, Рюдігер Гротян, Герман Функ), які обрали для свого дослідження цей цікавий розділ методики. Однак є відносно мало наукових розвідок, які стосуються впливу конкретних дидактично-методичних принципів на формування лексичного запасу учнів, що обумовило актуальність нашого дослідження.

Мета статті полягає у встановленні та аналізі ролі дидактично-методичного принципу активізації для засвоєння лексики німецької мови, його впливу на її ефективне засвоєння, збереження лексичних одиниць в пам'яті учнів протягом довгого часу, створення потенційних можливостей для практичного використання необхідних лексичних одиниць у відповідній мовній ситуації.